

Kraj Pardubický

Úvod

Pardubický kraj leží ve východní části historického území Čech v České kotlině. Přestože je čtvrtým nejmenším krajem, patří svým terénním reliéfem k nejzajímavějším. Východní část lemují Orlické hory a horský masiv Kralického Sněžníku, nížinnou částí protéká Labe. Na jižním okraji jsou pak Železné hory, již podle názvu zdroj železné rudy pro středověké hutě a hamry. Celý region lze charakterizovat jako průmyslově zemědělský.

Ve středověku patřila vodní díla na Pardubicku vedle Třebońska k nejvýznamnějším vodohospodářským stavbám u nás. Nastupující industrializaci se zde podařilo velmi rychle podchytit zejména v souvislosti se železniční dopravou. Územím prošla v roce 1845 první trať propojující Prahu s Olomoucí.

Hlavní průmyslová odvětví představují strojírenství, potravinářství a chemie.

K nejvýznamnějším strojírenským firmám patřila bezesporu výroba mlynářských zařízení Prokop Pardubice, která zásobovala celou řadu mlýnů nejmodernějšími mlecími technologiemi.

V evropském měřítku vyniklo Pardubicko chovem koní v hřebčíně v Kladrubech, který svým založením v roce 1562 patří k nejstarším ve střední Evropě. V současné době je připravována jeho nominace na zápis na Listinu světového dědictví UNESCO

Červeně vyznačené lokality jsou určeny pro vážné zájemce a odborníky na příslušnou tematiku .

Zkratky: KP = kulturní památka, NKP = národní kulturní památka

Vysoká atraktivita pro cestovní ruch

doprava				
lokality	objekt	statut objektu	popis	přístup
Kočí CHR	Krytý most www.eurobeds.cz www.libri.cz/database/mosty www.pametihodnosti.cz/pamatka/140/info/koci_kostel	KP	Jeden z nejstarších krytých dřevěných mostů v Čechách byl postaven roku 1721 přes bažiny k dřevěnému kostelu ze 14. století. Jeho obnova proběhla v roce 1961. Most ústí do kostela pod dřevěnou zvonici, v níž jsou starobylé zvony z roku 1496 a 1562. Dnes místo původních bažin upomíná symbolicky vyzděný příkop.	Most volně přístupný.
Ústí nad Orlicí UO	Nádraží www.orlicko.cz	KP	První železniční spojení mezi Prahou a Olomoucí bylo dokončeno v roce 1845, kdy do Prahy přijel první vlak. Z doby výstavby trati se téměř v autentické podobě zachovala stanice IV. třídy v Ústí nad Orlicí, která slouží svému účelu do současnosti.	Volně přístupné
Pastviny UO	Most www.eurobeds.cz www.libri.cz	KP	Obloukový železobetonový most o délce 135m byl postaven v roce 1935, původní betonové stožáry osvětlení, břehové pilíře obloženy žulovými kvádry, ocelové zábradlí nýtované.	Volně přístupný
Choceň UO	Bývalý tunel www.eurobeds.cz	Není zapsáno	Dvojkolejný železniční tunel o délce 248 m za Chocní směrem na Českou Třebovou byl vytesán podle návrhu ing. Pernera v roce 1845; zrušen při rozšiřování trati v letech 1947–50, v současnosti patrný pouze stěny bývalého tunelu.	Zbytky tunelu jsou přístupné

Krytý most Kočí

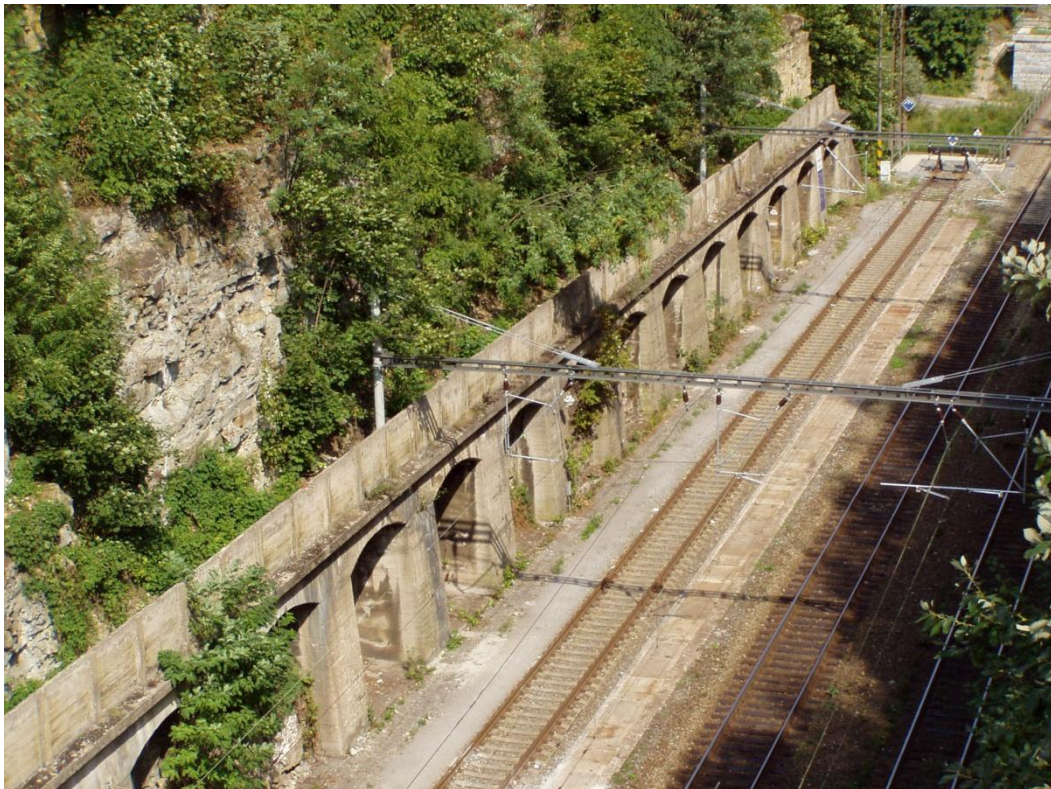

Nádraží Ústí nad Orlicí

Most Pastviny

Tunel Chocẽň

potravinářství – pivovary, cukrovary, lihovary, mlýny, mlékárny				
lokality	objekt	statut objektu	popis	přístup
Pardubice PU	Winternitzovy mlýny www.eurobeds.cz www.sweb.cz/ipardubice/viteze.html	KP	Automatický turbínový mlýn vybudován pro rodinu podnikatele Winternitze v letech 1909–11 jako první stavba J. Gočára v Pardubicích.	V provozu. Prohlídka po domluvě?
Písečná UO	Vodní mlýn www.infocesko.cz	KP	Zděný přízemní mlýn s patrovou mlýnicí a podlouhlou úzkou zděnou lednicí. Unikátně dochovaná původní technologie. Samotná původní mlýnice je doplněna o expozici předmětů. Exponáty připomínají způsob vesnického bydlení, zemědělského nářadí a mlynářského řemesla minulých dob. Protože se jedná výhradně o předměty, shromážděné z Písečné, jde o zcela mimořádnou autentickou sbírku. V mlýně se nachází množství historických dokladů o událostech souvisejících se životem obce a rodinami mlynářů. Mlýn je v současnosti zařazen do seznamu technických památek. Je v něm instalována Francisova turbína z roku 1926, dvě mlecí stolice s loupačkami, čističkami a šrotovníkem. Mlýn je čtyřposchodový s veškerým potřebným technickým zázemím, s ojedinelou míchačkou na mouku se svislým šnekem.	Přístupné kdykoliv po dohodě. 732 859 017, 737 648 926
Vysoké Mýto UO	Pivovar www.eurobeds.cz www.pivovary.info	Není zapsán	Chátrající areál nového měšťanského pivovaru se sladovnou byl postaven v letech 1898- 1900 v historizujícím stylu, je příkladem moderního pivovarského areálu, provoz ukončen 1951.	Nepřístupné, ve špatném stavebním stavu, částečně se bourá
Chrudim CHR	Pivovar www.pivovary.info	Není zapsán	Byl postaven v roce 1868 podle plánů Františka Schmoranze st. Voda k výrobě piva byla přiváděna z pramenů na Podhůře přes rybníček Jordánek. Provoz ukončen 1942, následujících 20let byla v objektu sladovna.	Na konci prosince 2006 se v bývalém sklepení pod historickými budovami u výjezdu na Slatiňany otevřel hudební klub. Sklepení je v ráci klubu přístupné, zbytek budovy chátrá, není přístupný.
Semín u Přelouče PU	Pivovar www.eurobeds.cz	KP spolu se zámek	Pivovar, který je typem pivovaru venkovského charakteru řemeslné výroby, byl založen roku 1691 v hospodářské části menšího panského sídla. Unikátně dochovaný starší typ hvozdu „valach“. V objektu se narodil Josef Gočár, jehož otec zde dělal sládku. Provoz byl ukončen v roce 1926, pak byl objekt využíván pro bydlení, v současné době chátrá.	Nepřístupné

Winternitzovy mlýny Pardubice

Vodní mlýn Písečná

Pivovar Vysoké Mýto

Pivovar Chrudim

Pivovar Semín u Přebouče

hutnictví, slévárenství, strojní průmysl				
lokality	objekt	statut objektu	popis	přístup
Vysočina - Svobodné Hamry, CHR	Hamr, hospoda Žebrota www.pametihodnosti.cz www.eurobeds.cz	KP	V 16. – 17.stol. pracovala v obci železářská pec dýmačka a zkujňovací hamr. Po zániku hutní výroby byl hamr využíván jako nářadový. Jeho obnova byla provedena v 80. letech 20.století. Technologické zařízení bylo přeneseno ze zrušeného hamru z Věžovate pláně. Dnes je hamr součástí naučné stezky skanzenu Veselý Kopec. Přes silnici se dochovala autentická vesnická hospoda s příznačným názvem Žebrota.	Přístupné 15. - 30. dubna, září, říjen: denně mimo Po 10 - 12, 13 - 15 h květen - srpen: denně mimo Po 9 - 12, 13 - 16 h Otvírací doba může být změněna - o přesné otvírací době se informujte v pokladně na Veselém Kopci.

Hamr Vysočina - Svobodné Hamry

vodárenství, energetika				
lokality	objekt	statut objektu	popis	přístup
Vysoké Mýto UO	Vodárenská věž www.eurobeds.cz www.vysoke-myto.cz/portal/	součást hradeb KP	Původně jedna z hradebních věží se nachází v sv. nároží městských hradeb, 1786 upravena na vodárenskou, roku 1830 snížena. Věž již neslouží vodárenským účelům, uvnitř se nedochovalo žádné zařízení sloužící vodárenskému provozu.	Běžně nepřístupná
Chrudim CHR	Vodárna www.eurobeds.cz	KP	Po zrušení městské vodárny z 15.století byla před rokem 1790 na říčním náhonu postavena vodárna Pod puší. Její novogotická přestavba je dílem architekta F. Schmoranze z let 1850 -1852. Zařízení, které čerpalo vodu do městských kašen a do kláštera, bylo v provozu do poloviny 20.století. V roce 1994 se podařilo část technologického zařízení obnovit včetně vodního kola, které je součástí interiéru vinárny U kata Mydláře.	Restaurace běžně přístupná Adresa: ulice U vodárny, čp. 111
Seč CHR	Vodní dílo na Chrudimce www.sweb.cz	Není zapsáno	Nádrž Seč I. (tížná, zděná z lomového kamene, oblouková) postavena v letech 1925-1934, hydroelektrárna 1947 (vybavena Francisovou turbinou), vyrovnávací nádrž Seč II. (se zemní sypanou hrázi) 1941 – 1947.	Přehrada běžně přístupná
Pardubice	Počápský kanál Halda www.eurobeds.cz	KP	Renesanční vodní dílo z let 1500-1501. trasa začíná u obce Počápy, pokračuje struhou sezemskou podél Labe do Pardubic. Vodu využívaly mlýny panský a podvalchovní. Část kanálu zasypaná, zajímavá oblast toku zvaná „V úzkém“.	Běžně přístupné

Vodárenská věž Vysoké Mýto

Vodárna Chrudim

Vodní dílo na Chrudimce Seč

Počápecký kanál Halda Pardubice

různé				
lokality	objekt	statut objektu	popis	přístup
Pardubice PU	Továrna na mlýnské stroje Jos. Prokop a synové www.eurobeds.cz www.prokop.cz/ceske/historie.htm	Není zapsáno	Založena v roce 1860 jako malá dílna podnikatele J. Prokopa na výrobu zemědělských strojů, po roce 1870 závod rozšířen, od roku 1883 specializace na výrobu mlýnských strojů; na poč. 20. stol. jeden z největších závodů svého druhu v českých zemích. V provozu dodnes.	Přístupné pouze po domluvě.
Lanškroun UO	Zájezdni hostinec	KP	Jedna z posledních roubených zájezdních hospod s komorou v patře, založena roku 1643. Dnešní podoba z roku 1859. Dosud v provozu.	
Vápenný Podol CHR	Šachtová vápenka www.eurobeds.cz		Kamenný objekt pochází ze 70. let 19. století. Komolý jehlan s protilehlými stranami delšími a vydutými, uvnitř dvě šachty kruhového průřezu, zbytky konstrukcí ramp.	Volně v krajině, přístupné
Kladruby nad Labem PU	Císařský hřebčín www.pruvodce.com/kladruby-nad-labem/	NKP Nominace UNESCO	Hřebčín, který byl založen císařem Maximiliánem II v roce 1562, udělil císař Rudolf II. v roce 1567 statut císařského hřebčína. Po rozsáhlém požáru byl nový hřebčín vybudován přičiněním císaře Josefa II v roce 1770 pro chov starokladrubských běloušů. Pro svou dlouholetou tradici unikátního chovu koní byl areál bývalého císařského hřebčína, který obklopují centrální plochy cvičiště z 18. století, prohlášen národní kulturní památkou. V areálu se dochovala i vodárenská věž z 20. let 20. století. V současné době je připravována nominace na zápis na Listinu světového dědictví UNESCO	Přístupné v otevírací době - duben - září: denně kromě pondělí 11 ⁰⁰ - 13 ⁰⁰ , 14 ³⁰ - 16 ⁰⁰ Jindy pouze po předchozí dohodě.
Králíky - Dolní Boříkovice, UO	Pevnost Bouda www.boudamuseum.com	KP	Nejmenší z dělostřeleckých tvrzí budovaných jako součást čs. pohraničního opevnění; vystavěna v letech 1939–38. V současné době je zde umístěno Museum československého opevnění.	Otevřeno je od května o září denně, v říjnu o sobotách, nedělích a ve státní svátek.
Řetová UO	Mandl a bělidlo www.eurobeds.cz www.orlicko-trebovsko.cz	(KP)	Klasicistní budova s valbovou střechou, vstupní dveře s kamenným portálem, první patro původně roubené. Nad objektem zbytky náhonu a rybníky. Původní činnost dnes připomíná název rekreační oblasti a chatové osady v okolí - „Na mandlu“.	Nepřístupné

Továrna na mlýnské stroje Josef Prokop a synové Pardubice

Šachtová vápenka Vápenný Podol

Mandl a bělidlo Řetová

Císařský hřebčín Kladruby

Pevnost Bouda Dolní Bořkovice